

Mishnah Sotah, chapter 8

משנה סוטה פראק ח

(1) At the time when the [priest] anointed for battle addresses the people, he speaks in the Holy tongue [Hebrew], as it is said: “And it will be, when you approach the battle, that the priest will come near” — i.e., the anointed for battle — “and speak to the people” — i.e., in the Holy tongue — “and he will say to them, ‘Hear, O Israel, [this day you are approaching the battle against your enemies]’” (Deuteronomy 20:2-3) — “against your enemies,” but not against your brethren, not Yehudah against Shimon, nor Shimon against Binyamin, so that if you fall into their hand [i.e., one Israelite into the hand of another Israelite], they shall have mercy on you, as it is said: “And the men that were mentioned by name rose up, and took the captives, and, with the spoil, clothed all that were naked among them, and arrayed them, and shod them, and gave them to eat and to drink, and anointed them, and carried all the feeble of them on donkeys, and brought them to Jericho, the city of palm trees, to their brethren; then they returned to Samaria” (II Chronicles 28:15) Against your enemies do you march, so that if you fall into their hand they will have no mercy on you. “Do not let your hearts be faint; fear not, and do not be alarmed [or terrified because of them].” (Deuteronomy 20:3) “Do not let your hearts be faint” — at the neighing of the horses and the brandishing of swords; “fear not” — the clanging of the shields and the spear-like weapons [used to pry loose and smash rocks upon the enemy]; “and do not be alarmed” — at the sound of trumpets;

רבנו עובדיה מברטנורא

א משוח מלחמה. ודבר אל העם בלשון הקודש. נאמר כאן (דברים כ) ודבר אל העם, ונאמר להלן (שמות י"ט) משה ידבר, מזה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש: לכל כושל. כל הכושלים שאינן יכולין ללכת ברגליהן: הגפת תריסין. הכאת המגינים זו בוו להשמיע קול ולאיים: הקלגסין.

א משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם, בלשון הקודש היה מדבר, שנאמר (דברים כ) והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן, זה כהן משוח מלחמה. ודבר אל העם, בלשון הקודש. ואמר אליהם (שם) שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם, ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון, ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו עליכם, כמה שנאמר (דה"ב כח) וקיומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערמיהם הליבשו מן השלל וילבשוים וינעלוים ויאכלוים וישקוים ויטכוים וינהלוים בחמרים לכל כושל ויביאוים ירחו עיר התמרים אצל אחיהם וישבוו שמרון. על אויביכם אתם הולכים, שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם. (דברים כ) אל ירף לבבכם אל תיראו ואל תחפזו וגו'. אל ירף לבבכם, מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות. אל תיראו, מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין. אל תחפזו, מקול קרנות.

or terrified” — at the sound of battle cries. “For the Lord your God is the one Who goes with you” (ibid., verse 4) — they come [relying] on the might of flesh and blood, but you come [relying] on the Might of the Omnipresent. The Philistines came [relying] on the might of Golyat [Goliath], but what was his fate? In the end he fell by the sword, and they fell with him. Bnei Ammon came [relying] on the might of Shovach, but what was his fate? In the end he fell by the sword, and they fell with him. But with you it is otherwise, “For the Lord your God is the one Who goes with you, to fight for you ...” — this [alludes to] the camp of the Ark [i.e., the Israelite army which was accompanied by the

אֱלֹהֵיכֶם מִפְּנֵי קוֹל צְרוּחֹת. כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלֵךְ עִמָּכֶם, הֵן בָּאִין בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל בְּשׂוֹר וְדָם, וְאַתֶּם בָּאִים בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם. פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל גְּלִיָּת, מָה הָיָה סוּפוֹ, לְסוּף נָפַל בְּחֶרֶב וְנִפְלו עִמּוֹ. בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל שׁוּבָךְ, מָה הָיָה סוּפוֹ, לְסוּף נָפַל בְּחֶרֶב וְנִפְלו עִמּוֹ. וְאַתֶּם אִי אַתֶּם כֵּן. כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הֵהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם וְגו', זֶה מִתְּנָה הָאָרוֹן: ב (שם) וְדִבְרוּ הַשְּׂטָרִים אֶל הָעַם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית חֲדָשׁ וְלֹא חָנְכוֹ יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ וְגו', אַחַד הַבּוֹנֵה בֵּית הַתְּכָן, בֵּית הַבְּקָר, בֵּית הָעֵצִים, בֵּית הָאוֹצְרוֹת. אַחַד הַבּוֹנֵה, וְאַחַד הַלּוֹקֵחַ, וְאַחַד הַיּוֹרֵשׁ, וְאַחַד שֶׁנָּתַן לוֹ מִתְּנָה. (שם) וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חָלְלוֹ וְגו', אַחַד הַנּוֹטֵעַ הַכֶּרֶם וְאַחַד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אֵילָנֵי מֵאֲכָל, וְאַפְלוּ מִחֲמִשַּׁת מִיָּנִין, אַחַד הַנּוֹטֵעַ, וְאַחַד הַמְּבָרִיךְ, וְאַחַד הַמְּרַכִּיב, וְאַחַד הַלּוֹקֵחַ, וְאַחַד הַיּוֹרֵשׁ, וְאַחַד

Levites who carried the Ark].

(2) “And the policemen will speak to the people, saying, 'What man is there who has built a new house, and has not [yet] dedicated it? Let him go and return to his house ...'” (ibid., verse 5) It is all the same whether he built a barn for straw, a stable for cattle, a shed for wood, or a storehouse; it is all the same whether he built, purchased, inherited it, or if someone had given it to him as a present [as long as it is new to him, he is exempt from military service]. “And what man is there who has planted a vineyard, and has not [yet] redeemed it?” (ibid., verse 6) It is all the same whether he planted a vineyard or planted five fruit trees [the minimum to warrant an exemption] and even of five species; it is all the same whether he planted, bent [the vines under the earth, and the vines grow forth], or grafted it, or whether he purchased, inherited, or someone had given it to him as

רבנו עובדיה מברטנורא

מקלות שראשיהן עקומים ומכין בהם על גבי אבנים והם מנתנים על האויבים: **שובך**. שר צבא הדרעור בשמואל (בי"ט"ו): **ב** אחד הבונה ואחד הלוקח. בית בנוי, שהרי אצלו הוא חדש: ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל. דבהכי הוי כרם, שתיים כנגד שתיים, ואחת יוצאת זנב: ואפילו מחמשה

a present. "And what man is there that has betrothed a woman ...?" (ibid., verse 7) It is all the same whether he betrothed a virgin or a widow, or even a *shomeret yibum* [a childless widow waiting for her brother-in-law], or even if a man heard that his brother had died in the battle [leaving no offspring, and he must now marry the widow], he returns home. All these hear the priest's words concerning the war regulations and return home; but they supply water and food and repair the roads [for the army].

(3) And these do not return home: the one who built a gatehouse, a canopy, or a verandah; the one who planted four fruit trees, or five trees which do not bear fruit; the one who betrothes [taking back] his divorced wife. If a High Priest betrothed a widow, or an ordinary priest betrothed a divorcee or a *halutzah*, or an ordinary Israelite betrothed a *mamzeret* or a Gibeonite woman, or the daughter of an Israelite betrothed a *mamzer* or a Gibeonite, he does not return home [because of these, since these, are illegal marriages]. Rabbi Yehudah says: Also the one who rebuilt a house upon its foundation does not return home. Rabbi Eliezer says: Also the one who built a brick house in Sharon [an area not suited for such construction, which had to be renewed periodically] does not return home.

(4) And these do not move from their place [those listed above are exempted from

רבנו עובדיה מברטנורא

מינים. מצטרפים: ג אילני סרק. כגון ארזים ושקמים שאינם עושים פרי: המחזיר את גרושתו. ואירסה, אינו חוזר, שאינה חדשה לו, וקרא כתיב אשה חדשה: אלמנה. ואירסה כהן גדול, אינו חוזר בשבילה, דכתיב ולא לקחה, והיה אפשר לומר ולא לקח, מאי לקחה, שתהא ראיה לו ללקחה: על מכונו. סתרו ובנאו כמדה ראשונה. אינו חוזר, דלאו חדש הוא, וגרע מהלוקח והיורש: הבונה בית לבנים בשרון. מקום הוא ששמו שרון, ואין הקרקע שלו יפה ללבנים, ולא הוי דבר של קיימא. שהיו צריכין לחדשה שני פעמים כל שבע שנים: ד ואלו שאין זזין ממקומן. דהנך דלעיל הולכים עד הגבול ושם שומעין דברי כהן וחוזרים מן המערכה לתוך ארץ ישראל ואין חוזרין לבתיהן אלא עוסקים לספק מים ומזון להולכים למלחמה. ואלו אין זזין ממקומן ואפילו ללכת עד הספר ולשוב על פי כהן:

שנתן לו מתנה. (שם) ומי האיש אשר ארש אשה וגו', אחד המאוס את הבתולה, ואחד המאוס את האלמנה, אפלו שומרת יבם. ואפלו שמע שמת אחיו במלחמה, חוזר ובא לו. כל אלו שומעין דברי כהן מערכי מלחמה וחוזרין, ומספקין מים ומזון ומתקנין את הרכים: ג ואלו שאינן חוזרין, הבונה בית שער, אכסדרה, ומרפסת. הנוטע ארבעה אילני מאכל, וחמשה אילני סרק. המחזיר את גרושתו, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתיני, לא היה חוזר. רבי יהודה אומר, אף הבונה בית על מכונו, לא היה חוזר. רבי אליעזר אומר, אף הבונה בית לבנים בשרון, לא היה חוזר: ד ואלו שאין

battle at the battle-front, however they must serve in a support capacity, these however, do not go to the battle-front altogether] the one who built a new house and dedicated it [but did not live in it a year], planted a vineyard and redeemed its fruit [but not for a full year], married his betrothed, or took home his brother's childless widow [but are married less than a year]; as it is said: “He must remain free for his household for one year, [and he must make his wife happy, whom he has taken.];” (Deuteronomy 24:5) “for his household” — this [refers to] his house; “must remain free” — this

[refers to] his vineyard; and “must make his wife happy,” — this [refers to] his wife; “whom he has taken” — to include his brother's childless widow. These do not supply water and food nor repair the roads [for the army].

(5) “And the policemen will speak further to the people, [and they will say, What man is there who is fearful and fainthearted?” (Deuteronomy 20:8): Rabbi Akiva says: Fearful and fainthearted” is to be understood literally, i.e., he is unable to stand in the battle ranks and see a drawn sword. Rabbi Yose the Galilean says: “Fearful and fainthearted” alludes to a person who is afraid because of the transgressions he had committed [even Rabbinical prohibitions]; therefore the Torah connected all these [i.e., those with exemptions] with him, so that he may return home on their account [without having to reveal his transgressions]. Rabbi Yose says: A High Priest who married a widow, an ordinary priest who married

רבנו עובדיה מברטנורא

הבונה בית וחנכו. ולא דר בו עדיין שנה. וכן הנוטע כרם וחללו, ועדיין לא עברה שנה רביעית שלימה עליו: **נקי יהיה לביתו.** בשביל ביתו: **יהיה.** לריבויא הוא. הוסיף לך הכתוב הויה אחרת להיות כזו: **ה ויספו השוטרים.** על דברי כהן: **בקשרי המלחמה.** כשמתקשרין לעמוד צפופין שלא יפרקום אויבים: **לפיכך.** שהירא זהו הירא מעבירות שבידו, תלתה תורה בבנה ונטע ואירס לחזור בגלל, כדי שיתלו בכך החזרה ולא יתבייש לומר עליו מעבירות שבידו הוא ירא וחוזר: **ר' יוסי אומר אלמנה לכהן גדול וכו'.** לר' יוסי הגלילי אפילו עבר על דברי סופרים חוזר. ולר' יוסי עד שיעבור

זוין ממקומן, בנה בית וחנכו, נטע כרם וחללו. הנושא את ארוסתו, הכונס את יבמתו, שנאמר, (דברים כד) נקי יהיה לביתו שנה אחת. לביתו, זה ביתו. יהיה, זה פרמו. ושמה את אשתו, זו אשתו. אשר לקח, להביא את יבמתו. אינן מספקין מים ומזון ואינן מתקנין את הדרכים: ה (שם כ) ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו. רבי עקיבא אומר, הירא ורך הלבב, כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר, ירא ורך הלבב זהו המתירא מן העבירות שבידו, לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו, שישחזור בגללן. רבי יוסי אומר, אלמנה לכהן גדול,

a divorcee or a *halutzah*, an ordinary Israelite who married a *mamzeret* or a Gibeonite woman, and the daughter of an Israelite who married a *mamzer* or a Gibeonite — behold, this is the one who is “fearful and fainthearted” [only Biblical prohibitions].

(6) “And it will be, when the policemen finish speaking to the people, they will appoint officers of the legions at the edges of the people;” (ibid., verse 9) and at the rear of the people, they station guards; in front of them [so if anyone were to fall, they would stand him up again], and others behind them, with iron axes in their hands, and should anyone wish to flee, they have permission to smite his thighs, because the beginning of defeat is flight. As it is said: “Israel fled before the Philistines, and there has been a great slaughter among the people,” (I Samuel 4:17) and further on it states: “And the men of Israel fled from before the Philistines and fell down slain” (I Samuel 31:1)

(7) To what does all the foregoing apply? To voluntary wars [*milhemet reshut*], but to wars commanded by the Torah [*milhemet mitzvah*, e.g., the conquest of Canaan and the annihilation of the Amalekites], all go forth, even a bridegroom

רבנו עובדיה מברטנורא

על דברי תורה, דומיא דאלמנה לכהן גדול: **ו ובעקבו של עם**. בסופו של עם, שמשמרים שלא יחזרו האחרונים לאחוריהם לנוס: **זקפים**. גבורים ממונים לכך שאם יפול אחד מן הנלחמים יעמידוהו ויזקפוהו: **ואחרים מאחוריהם וכשילין של ברזל בידיהם**. לשמור שלא ינוסו: **כשילים**. קרדומות של ברזל: **לקפח את שוקיו**. לחתוך את שוקיו: **שתחלת ניסה נפילה**. לשון מסורס הוא, שתחלת נפילה ניסה: **ז בד"א**. שחוררים מן המערכה, ויש שאין זוין ממקומם. במלחמת הרשות: **אבל במלחמת מצוה הכל יוצאים**. מלחמת א"י ומלחמת עמלק הכל מודים שהיא חובה והכל יוצאים בה. ומלחמת בית דוד שהיא לרווחה להרחיב גבול ישראל ולקחת מס מהעמים כגון מלחמת ארם נהרים וארם צובה, הכל מודים שהיא רשות. לא נחלקו ת"ק ורבי יהודה אלא במלחמה שנלחמים ישראל עם אויביהם כדי שלא יתגברו עליהם ויצרו להם. ת"ק קרי לה מלחמת רשות וסובר שאין אדם רשאי להתבטל מן המצוה כדי להלחם במלחמה כזו. ור' יהודה סבר שגם זו מלחמת מצוה, מאחר שהוא להושיע את ישראל מיד שונאיהם. והעוסק במצוה פטור מן המצוה. ואין הלכה כר' יהודה:

גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתניה לִיִּשְׂרָאֵל, בת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזוֹר וּלְנִתְיָהּ, הָרִי הוּא הַיָּרָא וְרַךְ הַלֵּבָב: ו (שם) וְהָיָה כְּכֹלֵת הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וּפְקֻדוֹ שְׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם, וּבַעֲקֵבוֹ שֶׁל עַם. מַעֲמִידֵין זְקִיפִין לַפְּנֵיהֶם, וְאַחֲרֵים מֵאַחֲרֵיהֶם, וְכִשְׁלִין שֶׁל בְּרוֹל בִּידֵיהֶן, וְכֹל הַמְּבַקֵּשׁ לַחֲזוֹר, הָרִשׁוֹת בְּיָדוֹ לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו, שֶׁתְּחַלֵּת נִיסָה נְפִילָה, שְׁנֵאמַר (ש"א ד) נָס יִשְׂרָאֵל לַפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים וְגַם מִגִּפְּהָ גְדֻלָּה הִיְתָה בְּעַם, וּלְהַלֵּן הוּא אוֹמֵר (שם לא) וַיִּנְסוּ אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים וְגו': ז בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחָמַת הָרִשׁוֹת. אָבֵל בְּמִלְחָמַת מִצְוָה, הַכֹּל יוֹצְאִין,

from his chamber and a bride from her wedding canopy [for the women provided food for the troops]. Rabbi Yehudah said: To what does all the foregoing apply? To wars commanded

by the Torah [Rabbi Yehudah refers to optional wars as those commanded i.e., allowed by the Torah]; but in obligatory wars [*milhemet hovah*, the term Rabbi Yehudah applies to the conquest of Canaan and the annihilation of the Amalekites], all go forth, even a bridegroom from his chamber and a bride from her wedding canopy. [The Gemara explains that the Sages and Rabbi Yehudah argue regarding the terminology used to describe pre-emptive discretionary wars. Rabbi Yehudah, nevertheless, refers to such wars as *milhemet mitzvah*. Thus one who is engaged in such a war is considered to be engaged in a mitzvah and is exempted from fulfilling other *mitzvot* [עוסק במצוה פטור מן המצוה], while the Sages consider such a war as *milhemet reshut*, and one who is engaged in such a war is not exempted from fulfilling other *mitzvot*.]

אָפְלוּ חֵתָן מִחֲדָרוֹ וְכֻלָּהּ מִחַפְּתָהּ. אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחַמַת מִצְוָה.
 אָבֵל בְּמִלְחַמַת חוֹבָה, הַכֹּל יוֹצֵאִין, אָפְלוּ חֵתָן
 מִחֲדָרוֹ וְכֻלָּהּ מִחַפְּתָהּ: